

**CL. V. Ioannis Wamesii, I. C. Celeberrimi, In Academia
Lovaniensi Antecessoris Primarii, Responsorum Sive
Consiliorum De Iure Pontificio Tomus ...**

Wamesius, Johannes

[S.l.], 1643

De fide instrumentorum. Consilium CXVII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98691](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98691)

reg. iuris. Cum ergo ex actis, utrum hoc venerit, satis liquidò non appareat, consultò fecerint Domini Iudices, si ex officio per interrogationes partes desuper interrogent, l. *Ubiunque de interrogat. action. aut saltem quod in similibus receptoribus apud eos servari solet sequantur, arg. l. de quibus, de legib. live id quod credibile magis est, partes voluisse, l. cum in testamento de reb. dub. Et haec genus quidem de debito principali.*

Ceterum quia Actor in singulis petitionibus subiicit petitionem interesse, videndum est, quidnam eo nomine & à quo tempore praestari debeat.

† Et paucis deberi usuras ex mora dubium non esse dicimus, moram constituentes ab eo tempore, quo unamquamque summam in rationes referre omisit, & in suos usus convertit Reus; item quo ea quae imputare debuit ex pecunia seu redditibus Actoris, sibi retinuit; usuras autem in his regionibus solvi solitas, hoc est ad rationem decimi sexti denarii. In quo nihil haestandum est, ob apertissimam juris dispositionem in hoc articulo militantem, in l. *idemque §. si procurator D. Mandati. l. acqui natura §. penul. de negot. gest. sic ut Actoris conclusiones, circa ejus quod interest praestationem, rectè sint conceptae. Quod promptius hic admittendum dicimus, propter Reidolum, quo in edendis his rationibus & extorquenda Actoris subscriptione usus est: † alioqui enim propter justam ignorantiam dici posset iniquum esse Reum usuras praestare ante impugnationem rationum semel editarum factam, l. *sciendum cum 2. seqq. de usur. in mora enim (sine qua usurarum obligatio non nascitur, l. mora §. in bona fide de usur.) non est, qui, an debeat, probabiliter ignorat. Quod re. de reb. cred. l. Non potest videri improbus de reg. iuris.**

Ex quibus omnibus manifestum satis esse arbitramur, quae sint futurae partes Dominorum Iudicum in revidendis & terminandis supradictis rationibus & controversiis.

De fide instrumentorum.

SVMMARIVM.

Subscriptio.

1. 3. Instrumenti publici vis & potestas.
2. Instrumentum privatum quando comparatur publico.
4. Subscriptio & sigillatio quando nocens.
5. Causa donandi, donationem restringit.
6. sequens alius antecedentis conditionem declarat.
7. 10. Donatio ob merita.
8. II. Donatio ex penitentia non revocatur.
9. Iurare an cogatur qui plene probavit.

CONSILIUM CXVII.

SI ad solum instrumentum donationis, quae Illustrissimus Philippus dux Arschotensis Claudio Roussel fecisse dicitur, advertatur, parum probabilitatis habere videbuntur, quae vel pro subvertenda, vel constringenda dicta donatione ex parte dicti Illustrissimi Domini proponuntur: si vero ad ea oculos conijciamus, quae extra teno-

rem instrumenti in facto proponuntur, eorundem veritate praesupposita fides instrumenti erit infirma. Ex primo conspectu plurimum intentioni Illustrissimi Domini repugnat dicti instrumenti tenor: * instrumentum enim in publicam formam redacto tamquam probata, ut ait Baldus, in l. *Imperator 1. nu. 2. D. de statu hom. l. as. in repet. l. admonendi num. 145. de iurejur. probationi standum, & fides adhibenda est; sic ut vix possit quicquam allegari in contrarium, cum habeatur pro comperta & notoria veritate, l. as. d. nu. 145. faciatque rem haberi pro manifesta, c. *Cum olim de verb. signif. ita ut qualis appareat esse contractus ex prima illius figura, quam tenor instrumenti demonstrat, talis quoque praesumatur esse in sua essentia, Bald. in c. 1. in princ. de feudo dato in vicem legis commissoria.**

† Quod quidem de instrumento publico per Notarium confectio accommodari potest, privatis instrumentis propriae manus subnotatione & sigilli proprii in signum testimonij appensione munitis. Scripturae enim privatae contra scribentem ad probationem obligationis omnino creditur & statuitur, l. *publica §. fin. D. Depositi; & sigilli appensio facit, ut scriptura dicatur omnino indubitata, Bald. in l. In bona fidei num. 5. C. de reb. cred. imò etiam publica, c. 2. & ibi Innocent. de fide instrum. quamvis solemnitas instrumentorum publicorum non sint addita, l. *Cum tabernam §. idem quasit de pig. Bald. d. nu. 5. Cum ergo tam apertas & manifestas sit dictae donationis tenor, vix videtur esse, unde extrinsecus illius potestas vel suspensio vel restringi possit.**

Ceterum tam firma non est in suo genere huius instrumenti fides quin non tantum contrariae veritatis probatione (quo remedio etiam verè publicis instrumentis, quae omnimodam juris praesumptionem pro se habent, occurrere solet, l. *Optimam C. de contrah. stipul. l. cum precibus. C. de probat.*) sed etiam demonstratione imperfectionis, aut saltem fragilitatis qua laborat, impugnari possit: ita ut magna probabilitas consistat in his, quae adversus intentionem donatarii pro parte Illustrissimi Domini proponuntur. Principio enim quod proponitur Illustrissimum Dominum non legisse scripturam donationis, sed ei temerè subscripsisse, & sigillum appendisse, magnam vim habet ad obligationem evitendam & fidem instrumento detrahendam: † sic enim subscriptio seu sigillatio demum praepiudicare solet, si vel ex subscriptione vel aljunde constare possit, scribentem sigillantemque totam praecedentem scripturam, cui subscripsit, relegisse, vel ei praestitam esse: eoque casu paria sunt, & aequè praepiudicat, quòd quis contractum aliquem à se initum totum scribat, l. *Cum antiquitas in fine & ibi Alex. & Cast. C. de testam. l. fideiusor 26. §. de pig. vel quòd ab alio scripto contractui ipse subscribat tantum, l. emptor §. Lucius & ibi lason. de pact. l. si ego §. dotis de iure dotium. At qui subscribit instrumento non relecto, vel chartae vacuae, in qua aliud, quam voluit, postea invenitur inscriptum, nulla ratione sibi praepiudicat, Bart. ad l. 1. in fine D. quemad testam. aper. Imola. relin. & alij in c. 2. de fide instrum. Quod notant Doctores, Imola in l. Si ita stipulatus §. chrysogonus nu. 1. & ibi Alex.*

Alex. nu. 3. De verbor. obligat. quoad subscriptiones, quas Domini seu Principes levi momento faciunt; potissimum si subscripta scriptura grave praejudicium domini subscribentis contineat, ut contingit in proposito. Cum itaque non constet Illustrissimum Dominum relegisse, aut ei praestata esse contenta dicti instrumenti, non est quod ex simplici subscriptione & sigillatione ejusdem pleni praejudicii materia vel occasio constitatur: praesertim quod tam multa ex propositis in facto concurrant, quae praesumptionem illam quasi Illustrissimus Dominus contenta subscriptae scripturae scierit, repellunt; Bart. in d. l. 1. si quis neget Quemad. testam. apert. Alexan. consil. 147. videretur nu. 8. & 10. vol. 2. Cum alioqui ex solius nominis & cognitionis subscriptione, nulla mentione seu repetitione supra scriptorum facta, plerique, Imola in d. §. Chrysgonus, existiment, approbationis confirmationisque plenum effectum non contineri in subscriptione, nisi probetur subscribentem instrumentum seu scripturam, cui subscripsit, diu apud se retinuisse, aut alioqui constet, subscribentem in ea conditione diligentem esse, quod nisi relictis & expensis scripturis subscribere non soleat: ita ut ipsi cessantibus ignorantia potius, quam scientia praesumatur, l. Verus de probat. c. praesumitur de R. l. lib. 6. Et quamvis Illustrissimo Domino obijci possit quod porerit relegere scripturam, ideoque relegisse praesumatur, las. in d. §. Chrysgonus num. 14. ex comparatione tamen personarum & materia facilis est inclinatio praesumptionis in contrarium: ob id scilicet, quod praedictus Claudius Secretarius Illustrissimi Domini eam subsignandam subscribendamque pro suo privato emolumento obtruserit, cui Illustrissimus Dominus ex officij, quo apud eumungebatur, conditione, sine relecti one credere potuit; eo scilicet instrumento contineri, quod ipsi minimum praedicaret; sic quod privati commodi causa fallendi proclivis fuerit occasio, quae merito transferat onus probationis in donatarium.

5 Quam contrariae praesumptionis occasionem valde adjuvat haec consideratio, quod in procinctu facta dicatur donatio: inde enim praesentis ac purae donationis nulla videtur fuisse causa, sed tantum in casum mortis, l. 3. & 4. d. De mort. causa donat. ut sic ex causa donandi, donationis effectus restringatur, non quidem ad hoc, ut qua forma concepta invenitur in praedicto instrumento, dicatur donatio mortis causa; requiritur enim ut expresse inferatur, quod fiat mortis causa, etiamsi vel in mortis articulo, vel periculo seu metu mortis fiat, l. Seia §. vii. De mort. causa donation. sed ad hoc, ut verolumine faciamus, quod diximus, nullam esse praesumptionem ita dictum esse ab Illustrissimo Domino, ut instrumentum sonat: sed magis esse, quod se minimum gravare voluerit. Eamque verosimilitudinem rursus auget, quod locus donationis, hoc est Magister officij, cui eodem tempore similis donatio facta est, ingenuè fateatur, sub restrictione & minimè simpliciter factam fuisse donationem, licet instrumentum de simplici puraque donatione loquatur. Confirmat quoque eandem velut tacita confessione donatarium, qui tam laxis finibus, donatione hac usus

non est; hoc est qui secundum instrumentum praedictum annuum redditum donatum exigere distulerit tandiu, donec incidente occasione diffensionis cum Illustrissimo Domino male convenire cepit: sequens etenim actus & temporis lapsus, antecedentis actus contracti negotij conditionem & qualitatem optimè demonstrant & explicant, l. Quires §. Rem autem de solut. Bald. in l. Qui non militavit §. 1. per illum text. De hered. instit. t. Accedit 7 quod in facto proponitur nullam esse iustam comparationem meritorum & donationis, ut non tam videatur donator se gravare voluisse in vita, quam in casum mortis liberalitatem & munificentiam exercere; qui suae donationis nullam aliam causam praetexit, quam merita; ut non possit dici contemplatione personae tantum factam esse hanc donationem, sed magis intuitu officij, And. Tirac. quell. in l. si unquam in V. donatione largitus nu. 54. c. De revoc. donat. Ita ut excessus rei donatae supra merita, velut causa proposita destitutus, remuneratoriae donationis causam non habeat, sed alterius; quae quidem etiam in dubio sit simplicis & purae donationis, praesertim in Principe ac alio quocumque nobili & divite, Tirac. in d. V. donatione largitus nu. 14. l. ud. Roman. sigul. 650. Nobilitas, Marian. socin. Nepos consil. 79. Viso puncto nu. 77. vol. 3. hic tamen ex alijs circumstantijs alium scopum, finem, & effectum habet, & donatarij, qui huiusmodi scripturam signandam obtrusit calliditatem & circumventionem arguit. Omnium autem potentissime alterius generis donationem, seu propositae donationis aliam conditionem quam scriptura continet, arguit illud quod proponitur, donatarium ante subortam diffensionem aliquoties declarasse se nihil petere, & paratū esse donationis instrumentū reddere: huiusmodi enim confessio si non plenum effectum habet pacti de non petendo; continet tamen evidens argumentū imperfectae seu saltē revocabilis donationis, ut voluntatis declaratio à potestate obligationis causam trahat: * purae enim & simplicis donationis nulla est ex penitentia revocatio. l. Possessio c. De revoc. donat. ut est in donatione quae mortis causa fit, l. si alienam. §. Marcellus De mort. causa donat. Ita ut omnibus personis satis videatur aliter scriptum, quam dictum conventumque fuisse, l. final. c. Plus valere quod agitur; certoque constare Illustrissimum Dominum non relectae scripturae subscripsisse, sequendo suggestionem (ut fieri solet in tam magnis Principibus) & oblationem ipsius Secretarij.

Qua consideratione nihil dubitandum videtur quoad secundam quaestionem; quin scilicet Secretarius, si id requirat Illustrissimus Dominus, teneatur subire iuramentum, aut saltem referre, quod nulla conditio aut restrictio donationis fuerit adjecta, quae in instrumento omissa invenitur t. Nam licet jurare non cogatur qui plenè probavit, post. in l. Manifesta De iur. iuran. Canonista in c. fin. De iur. iur. ubi tamen allegatione & probatione adversarij probatio Actoris elevatur, aut aliquo modo suspecta redditur, etiamsi id fiat probatione contraria, minusque semiplena, sine notā turpitudinis delatum iuramentum, reeulari non potest, nisi referatur, las. in d. l. Manifesta nu. 3. Pamel. in d. c. fin. De. iur. iur.

Cum ergo multa concurrant quæ proillustri-
mo Domino propolita; in suspitionem revocant
contenta dictæ scripturæ; & præterea non sine præ-
sumptione ignorantia; & facilitatis sit subfignatio
Illustriissimi Domini, arbitramur eo deductum
esse donatium, ut si id ab eo polluletur, debeat
jurare aut referre.

Ad postremam quæstionem, semotis his quæ
prius diximus, non videtur juri consentaneum, ut
propter excessum meritorum donatio nulla dica-
tor, vel rescindenda sit usque ad concursum meri-
torum: nam ut diximus, quatenus excessus est, pu-
ra & simplex in suo genere donatio est; quæ licet
non tam sit firma, ut quatenus verè remuneratoria
est, quia scilicet ob ingratitudinem aut natos li-
beros possit revocari, c. Si pater. §. ult. & ibi gloss. in
v. irrevocab. de donat. Tirag. d. loco nu. 13. & seqq.
11 * tamen ex capite penitentia non postea revo-
cari, præsertim quæ à Principe facta est, nec diti-
tutem excessiva dici potest, d. l. possessionem, Tirag. d.
nu. 84. Lud. rom. singul. 320. Donatio revocatur. Si-
milique ratione dicimus, ob collatum postea offi-
cium non esse potestatem extinguendæ hujus do-
nationis, nisi ea lege & conditione protegitur fac-
ta collatio officij, ut cessaret donatio redditus:
augeri enim beneficia benefactis possunt; c. 1. De
donationib. nec pro lubito revocari aut diminui, c.
nec concessum De R. l. lib. 6. ne quæ pro augmento
adjuvantur, diminutionem operentur, l. Legata mu-
ltiliter de adm. legat.

De fide instrum.

SYMMARIUM.

Syngrapha.

1. Obligatio indestinata qua fit.
2. Exceptio non numeratæ pecuniæ quando propo-
nenda.
3. Simulatio non præsumitur.
4. Mutuum contrahi interdum etiam qui pecuniam
non accipit.
5. Alii pro alio obligari possunt.
6. Simulationis exceptio quando obijci possit.
7. l. Si sub specie. C. De postulando in l. ult.

CONSILIUM CXVIII.

CLARA & manifesta est cautio seu syn-
grapha, ex qua M. Franciscus Renier ju-
nior, contra Clementiam Roelinus vi-
duam Arti de Proest tanquam ejusdem
Arti mobiliarem heredem agit, & cessione matris
sæ Mariæ vander Goeten similiter heredis mobi-
lioris quondam Francisci Renier patris dicti
Aetoris. * Indistincta namque non est, l. Cum de
indebuis §. fin. De probat. c. si cautio de fide instrum.
quia continet causam debendi, ex mutuo scilicet,
& recognita est per Ream dicti Arti manus seu
scriptura: sic quod de intentione Aetoris nihil sit
amplius querendum, sed de viribus objectarum
exceptionum.

In effectu autem obijcit Rea Aetori, primò ex-
ceptionem non numeratæ pecuniæ, secundo simu-
lationis, l. Si cum pater C. ad SC. Velleian. Sed prio-
rem exceptionem remouet temporis ratio; t
2 nam non numeratæ pecuniæ exceptio intra bien-

nium proponenda est, l. In contrahibus C. De non
num. pecuniæ; quo elapso, nulla querimonia per
debitorem propolita, omnimodò ad solutionem
compellendus est debitor, l. Si intra in fine C. d. tit.
Et quamvis adversus clara & aperta legis verba
plerique velint, lason in l. Cum quis C. De iur. & facti
ignoran. Dyn. in c. Locupletari De R. l. lib. 6. huic ob-
jectioni locum esse etiam post biennium lapsum,
translato tamen onere probandi pecuniam nume-
ratam non esse in debitorem, cum ante biennij la-
psum creditor probare debeat numeratam esse;
quia tamen pars rea sufficienter hujusmodi negati-
vam, non esse numeratam, non probavit, nihil
curenda est illa quorundam sententia; quæ alio-
qui frequentiore etiam numero Doctorum im-
probatur, lason in d. l. Cum quis; præsertim
quando opponitur adversus tertium, veluti
creditoris heredem aut illius cessionarium,
Angel. consil. 156. Domina Angelina; de cujus ta-
men improbationis veritate nihil hic decidimus.

Quod ad exceptionem simulationis attinet, de-
stituitur quoque illius probatione Rea; cum ge-
neraliter verum sit simulationem non præsumi,
dict. in l. 2. & 4. c. plus val. quod agitur. Nam
quamvis dilaciones ad hoc collegerit
Rea, nullas tamen probationes produxit, præter
nudum testimonium seu nudam declarationem
soliis Arti de Proest junioris line juramento ex-
trajudicialiter, & sic nulliter factam, l. iurifurandi
C. De testib. l. 3. §. idem Divus cod. tit. quæ nec legi-
timè facta prodesset, quia filius pro parente testis
esse non potest, l. Parentes. c. de testib. cum alio-
quin ea declaratio nihil contineret, quod ad hujus-
modi simulationem probandam sufficiat. Ut nec
sufficit similis declaratio Ioannis de Haen per scri-
pturam facta, tum quod hæc lite pendente facta
sit, atque ita fabricata in perniciem Aetoris; cum
nemo confitendo tertio præjudicare possit, aut ejus
conditionem facere deteriorem, l. Non debet ne reg.
iuris; tum quod nihil vetet ex mutuo etiam obli-
gari eum qui pecuniam realiter non accipit.

Nam quemadmodum mutuum contrahitur
alio pecuniam pro futuro creditore numerante,
sive is præsens sit sive absens, sive mandatum præ-
cedat sive non, l. Certe §. si nummos, l. Singularia De
reb. cred. l. Si absentis C. Si certi petatur: ita quoque
ratio postulat, ut efficaciter obligetur, qui pecuniam
pro alio pecuniam mutuum accipienti, sese per
cautionem seu syngrapham obligat creditori, l. Si
non singul. C. d. tit. non per nudam subscriptionem,
sed promissionem cautioni seu syngraphæ expressè
insertam, l. mutua C. d. tit. qualem continet cau-
tio per Aetorem exhibita. Sic quod (nisi majore
& certiore ratione Aetor tutus esset, adversus hanc
simulationis exceptionem, uti mox dicemus) præ-
sumendum esset pecuniam acceptam fuisse à Io-
anne de Haen mandato & voluntate Arti; atque
ita brevi inanti per fictionem juris numeratam
fuisse primùm Arti, & eam mox ab illo pervenisse
ad Ioannem, qui in dicta declaratione uxori Arti
indemnitate promittit, cujus nulla esset occasio
vel necessitas, si per omnia simulatio esset; nam
totalis simulatio utrumque liberaret: eaque ratio-
ne diluitur quod Rea ex libris rationum Francisci
Aetoris patris profert.

Sic ut